

Coğrafya Öğretmenlerinin Coğrafya Öğretimi İle İlgili Medya Okuryazarlık Düzeyleri

Necati TOMAL

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun, Türkiye, ntomal@omu.edu.tr

Gürbüz GÜR

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun, Türkiye, gurbuz_gs_28@hotmail.com

DOI: <https://dx.doi.org/10.30855/gjes.2018.04.01.002>

Makale Bilgileri

Anahtar Kelimeler:

Medya okuryazarlığı, Coğrafya öğretmeni, İnternet, Gazete, Dergi

ÖZET

Teknolojinin hızla gelişmesiyle beraber bilgiye erişim yolları kolaylaşmıştır. Bireylerin bilgiye erişmesinin en önemli yollarından birisi de medya olmuştur. Gerek sanal gerekse sanal olmayan medya sayesinde kamuoyu ile paylaşılan bilgi çeşitliliği artmış ve geçerli bilgiye ulaşmak kolaylaşmıştır. Coğrafya öğretmenlerinin, güncel ve geçerli çeşitli bilgilere ulaşma noktasında ders kitaplarının ve kaynak kitapların oluşturduğu sınırlılığı önemli ölçüde giderebilmesi için gazete, dergi vb. medya unsurlarının takip edilmesi gerekir. Kısacası bilinçli takip edilen medya coğrafya öğretmenin donanımına donanım katar. Bu çalışmada; medyanın coğrafya öğretimindeki öneminden hareketle, coğrafya öğretmenlerinin coğrafya öğretimi ile ilgili medya okuryazarlık durumları değerlendirilmeye çalışılmıştır. Çalışmada coğrafya öğretmenlerinin medya okuryazarlık durumunu değerlendirmek amacıyla nitel araştırmada veri toplama tekniği olan görüşme kullanılmıştır. Samsun il merkezinde 2016-2017 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde görev yapan 19 coğrafya öğretmeni ile görüşme yapılmıştır. Görüşme yapılan öğretmenlerin cinsiyet, kıdem gibi demografik özelliklerinin farklı olmasına dikkat edilmiştir. Coğrafya öğretmenlerinin coğrafya öğretimi ile ilgili medya okuryazarlık durumlarını belirlemek için sorulan sorulara verilen cevaplar içerik analiz yöntemiyle değerlendirilmiş ve durum belirlenmesine yönelik frekanslar verilmeye çalışılmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre; coğrafya öğretimi ile ilgili coğrafya öğretmenlerinin 13'ü en az bir dergi alıyor. Dergi almayan coğrafya öğretmenlerinin sayısı da çok az değil ve 6'dır. Coğrafya öğretmenlerinin en çok aldıkları dergiler ise; Atlas ve National Geographic'dir. Coğrafya öğretimiyle ilgili çeşitli internet sitelerinden öğretmenlerin yararlanma durumuna ilişkin sonuçlar da dergileri takip etme durumlarına benzerdir. Görüşme yapılan öğretmenlerin 4'ü alanları ile ilgili internet sitelerinden yararlanmadıklarını belirtmişlerdir. Coğrafya öğretmenlerinin gerek internette gerekse televizyonlardan en çok takip ettikleri medya unsuru belgesellerdir. Ayrıca görüşme yapılan 19 öğretmenin 13'ü çeşitli nedenlerden dolayı coğrafya öğretimi ile ilgili olarak gazetelerden yararlanmaktadır. Sonuç olarak araştırmaya katılan coğrafya öğretmenlerinin büyük bir kısmı medya unsurlarından önemli ölçüde yararlanıyor. Ancak medyadan yararlanan coğrafya öğretmeni sayısının ve yararlanan medya türlerinin daha da artması gerekir.

Media Literacy Level of Geography Teachers Regarding Geography Teaching

Article Info

Keywords:

Media literacy,
Geography teacher,
Internet,
Newspaper,
Magazine

ABSTRACT

With the rapid development of technology, the ways of accessing information have become easier. One of the most important ways for individuals to access information is media. Due to the virtual and non-virtual media, the diversity of information that is shared with the public has increased and access to valid information has become easier. To eliminate the limitations that text books and supplementary source books create significantly when it comes to up-to-dated information, geography teachers should always follow the media elements such as news, magazines and etc. Briefly, a geography teacher who follows the media consciously is more equipped. In this study, in the light of the importance of media in geography teaching, media literacy level of geography teachers regarding geography teaching has been evaluated. In this study, to evaluate media literacy level of geography teachers, interview, which is a data collection method in qualitative research, has been used. 19 geography teachers working in the province of Samsun in spring term of 2016-2017 academic year were interviewed. Attention has paid to the variety of demographic features such as gender and seniority of interviewed teachers. To identify media literacy of geography teachers regarding geography teaching, the answers to the questions have been evaluated by the method of content analysis and frequencies regarding the situation have tried to be presented. According to the result of the study, 13 of the geography teachers buy at least one magazine related to geography teaching. The number of geography teachers who do not buy any magazines is also not minor and it is 6. The most popular magazines bought by geography teachers are; Atlas and National Geographic. The result for the number of teachers benefiting from various websites regarding geography teaching is similar to the number of magazine readers. 4 of the teachers interviewed stated that they do not benefit from websites related to their field. Documentaries are the media elements mostly followed both on TV and online by geography teachers. In addition, 13 of the 19 teachers interviewed benefit from newspapers regarding geography teaching due to various reasons. As a result, most of our geography teachers significantly benefit from media. However, the number of geography teachers using media and media types that are benefited should increase.

GİRİŞ

Bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler çağımızda bilgiyi ekonomik ve sosyal bir güç haline getirmiştir. Öyle ki ülkelerin gelişmişlik düzeyi ürettikleri ve paylaştıkları bilginin nicelik ve niteliği ile değerlendirilmektedir (Polat ve Odabaş, 2008:8). Bilgi çağında bilgiyi depolamak veya ona sahip olmak yerine; üretilmiş bilgiye kolay, verimli, etkili ve hızlı bir biçimde ulaşabilmek, onu kullanmak ve yeniden üretmek önem kazanmıştır (Özel, 2015:254). Bu bağlamda da okuryazarlık kavramının günümüzde önemi artmıştır. Çalışmanın başlığında yer alan bu kavramın etimolojisi üzerinde kısaca durmak gerekir. İnternet, televizyon, bilgisayar gibi araçların insanlığın kullanımına girmesi kısacası bilişim teknolojisinin 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren hızla gelişmesi insanlar

arası iletişimi artırmış ve çeşitlendirmiştir. İletişimin gelişmesi ile birlikte dil, kültür, toplum ve düşünce yapısı da değişime uğramış, bu temel yapıların değişimi ile de okuryazarlık kavramı farklı bir anlam kazanmıştır (Ertek, 2013). Kısacası, geçmişten günümüze okuryazarlık kavramının anlamı değişmiş ve genişlemiştir. Günümüzde okuryazarlık; yazı sembolleri olan harfleri birbirine katarak veya birleştirerek seslendirmenin yani klasik olarak okumanın ve bu sembolleri kâğıda dökmenin çok daha ötesine geçmiştir. Yani okuryazarlık kavramı kendini oluşturan okuma ve yazma temel becerilerinin ötesinde çok daha geniş anlamı içerisinde barındırır. Aşıcı'ya (2009:12) göre okuryazarlık; yazı sembolleri ile gerçekleştirilen bir eylem olmanın çok ötesinde, dil gibi pek çok zihinsel beceriyi kullanarak gerçekleştirilen iletişim becerilerini ve tutumlarını ifade eden bir eğitim terimidir.

Som ve Kurt bilgisayar okuryazarlığı, internet okuryazarlığı, ağ okuryazarlığı, web okuryazarlığı, bilgi okuryazarlığı, bilim okuryazarlığı, görsel okuryazarlık, medya okuryazarlığı vb. pek çok okuryazarlık türünün bulunduğunu ifade etmiştir (2012:105). Bu açıklama da okuryazarlık kavramının ne kadar geniş olduğunu göstermektedir. Çalışmanın başlığının bir diğer önemli kavramı medyadır. Türk Dil Kurumunun sözlüğüne göre; medya 1- İletişim ortamı 2- İletişim araçları olarak iki şekilde tanımlanmaktadır (<http://www.tdk.gov.tr>). TDK'nın birinci tanımı çok geniştir. Medyanın standart bir tanımını yapmak zordur. Kocadaş'a (2004:4) göre; medya kavramının sınırları ve kapsamı belli değildir. Yine bu araştırmacı, medya kavramına ilişkin kavram kargaşasının ortaya çıkmaması için bu kavram yerine "kitle iletişim araçları" ifadesinin kullanılmasının daha doğru olacağı düşüncesindedir. Toruk'da "Üniversite Gençliğinin Medya Kullanma Alışkanlıkları Üzerine Bir Analiz" isimli çalışmasında kitle iletişim araçları ve medyayı eş anlamlı kelimeler olarak vermiş, bazen medya bazen kitle iletişim araçları kavramını kullanmıştır (2008:476).

Günümüzde medya, bilgiyi ileten en önemli kanallardan biridir. Büyük bir endüstri olarak biçimlenen, ürünleriyle çeşitlenen ve her geçen gün sayısız mesajlarına ulaştığımız medya, uzun bir liste oluşturmaktadır (Önal, 2007:337). Andersen (2002) ve Levin (2004)'e göre; medya bilgiyi ileten ve içeren bütün çevreleri kapsamakla birlikte; kitap, gazete, dergi, tv, radyo, internet gibi bilgiyi transfer eden her türlü basılı, dijital ve elektronik araç birer medya olabilir (Aktaran; Karaman ve Aktaş, 2009:800). Güven'e göre ise ilk akla gelen medya araçları televizyon, gazete, dergiler, internet ve bilgisayardır(2014). Potter (2005) medyayı, mesajların yaygınlaştırılmasında kullanılan basılı (gazete, dergi, kitap, vb.) veya elektronik (radyo, televizyon, film, CD, İnternet, vb.) araçlar olarak nitelendirilmektedir (Aktaran; Çepni, Palaz ve Ablak, 2015:476). Radyo Televizyon Üst Kurulu'na göre; medyanın haber ve bilgi verme, toplumsallaştırma, eğitim, eğlendirme, kültürel değerlerin korunması, denetim, eleştirme, kamuoyu oluşturma ve tanıtım gibi işlevleri bulunmaktadır (Som ve Kurt, 2012). Medya ve medyadan ulaşan mesajlar kişileri sadece bilgilendirmekle kalmayıp, onların değer yargılarını, tavırlarını, inançlarını ve çeşitli yönleriyle yaşama bakışlarını değişik açılardan etkilemesi, hatta yeniden şekillendirip değiştirmesi, "medya" ve "okuryazarlık" kavramlarını birbirleriyle bütünleştirmiştir (Önal, 2007:337). RTÜK'ün sayfasında medya okuryazarlığı; yaygın kabul gören

tanımıyla, çeşitli türden (görsel, işitsel, basılı, vb.) medya mesajlarına erişebilme, erişilen medyaları eleştirel bakış açısıyla çözümleyip değerlendirebilme ve kendi medya iletilerini üretebilme becerisidir (<http://www.medyaokuryazarligi.gov.tr>).

Medya okuryazarlığının temelinde eleştirel düşünmenin olduğu, medya okuryazarı olan bireylerin ise medyayı amaçlı olarak seçme ve kullanma, geçerli ve güvenilir bilgiyi edinme gibi özelliklere sahip olduğu söylenebilir (Karabay, 2015:1173). Solmaz ve Yılmaz'a (2012:60) göre medya okuryazarlığı ile hedeflenen esas amaç, medya tarafından iletilen mesajların doğru algılanmasıdır. Medyada çıkan her bilgi olduğu gibi alınmamalı, süzgeçten geçirilmeli, doğruluğu teyit edilmelidir (Güven, 2014:789). Medyanın bireyler üzerindeki olumsuz etkilerine engel olmak ve bireylerin medyadan etkili bir şekilde faydalanabilmelerini sağlamak için bireylerin iyi derecede medya okuryazarı olmaları gerekir (Çetin, 2015:178). Medya okuryazarlığı ile medya mesajlarını doğru okuyan, bu mesajları bilinçli bir şekilde çözümleyen ve bu çözümleme sonuçlarını dikkate alarak değerlendiren bilinçli bir kamuoyu oluşturmak amaçlanmaktadır (Kurt ve Kürüm, 2010:21). Bir toplumda medya okuryazarlık düzeyinin artması, bilgiye ulaşmayı bilen, ulaştığı bilgiyi eleştirebilen ve sorgulayabilen bireyler gerektirir (Tuncer, 2013:05).

Bilgi toplumunda bireyler bağımsız, aktif ve yaşamları boyunca süren bir öğretim içerisinde olmak zorundadırlar. Çünkü değişimin hızı, öğrenilen bilgi ve becerileri kısa bir sürede yetersiz ya da geçersiz kılmaktadır. Böylece bilgi toplumunda yaşayan bireyler öğrenmeyi öğrenme becerisini kazanarak yaşam boyu öğrenmeye devam edeceklerdir (Polat ve Odabaş, 2008:8).

Yukarıda bu çalışmayla doğrudan ilişkili olan okuryazarlık, medya gibi kavramlar açıklanmaya çalışılmıştır. Araştırmanın esas amacı görüşme yapılan coğrafya öğretmenlerinin coğrafya öğretimi ile ilgili medya okuryazarlık durumlarını ortaya koymaktır. Öğretmenlerin alanları ile ilgili takip ettikleri medya türleri, takip etme nedenleri ve durumları üzerinde araştırmada durulmaya çalışılmıştır.

YÖNTEM

Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan görüşme yöntemi kullanılmıştır. Görüşme en az iki kişi ile yapılan ve sözlü olarak devam ettirilen bir iletişim sürecidir. Bu tekniğin temeli karşılıklı konuşmaya dayanmaktadır (Kılıç ve Çinoğlu, 2008:159). Belli bir konu ile ilgili derinlemesine bilgi edilmesine imkan sağladığı için çalışmada bu yöntem tercih edilmiştir.

Örneklem

Çalışmanın örneklemini Samsun il merkezinde 2016-2017 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde görev yapan 19 coğrafya öğretmeni oluşturmaktadır. Tablo 1'de ankete katılan coğrafya öğretmenlerin demografik özelliklerine ilişkin bilgiler yer almaktadır. Öğretmenlerin cinsiyet, kıdem gibi demografik özelliklerinin farklı olmasına dikkat edilmiştir. Çalışmanın örneklemindeki öğretmenlerin demografik özelliklerinin farklı olması öğretmenlerin medya okuryazarlık durumlarındaki çeşitlilikleri daha iyi

ortaya koyabilmek içindir. Yoksa genelleme yapmak için değildir. Nitel araştırmaların sonuçları araştırılan grup ile sınırlıdır. Daha sonradan benzer gruplarda yapılan diğer araştırmalarda araştırma sonuçlarımıza benzer sonuçların ortaya çıkması durumunda çalışmamızın güvenilirliği ile ilgili olumlu değerlendirmeler yapılabilir.

Tablo 1. Görüşmeye katılan coğrafya öğretmenlerinin demografik özellikleri

		f
Cinsiyet	Erkek	11
	Kadın	8
Kıdem	1-4	2
	5-9	4
	10-14	5
	15-19	4
	20 yıl ve üstü	4

Örneklem 11 erkek, 8 kadın coğrafya öğretmeninden oluşmaktadır. Öğretmenlerin kıdemlerine bakıldığında 1-4 yıl arasında 2; 5-9 yıl arasında 4; 10-14 yıl arasında 5, 15-19 yıl arasında 4; 20 yıl ve üzerinde görev yapan 4 coğrafya öğretmeni bulunmaktadır

Veri Toplama Aracı

Çalışmada, öğretmenlerin coğrafya öğretimi ile ilgili medya okuryazarlık durumlarını belirlemek amacıyla yapılandırılmış görüşme formu ile veriler toplanmıştır. Verilen cevaplara ilişkin ortak bir çerçeve oluşturabilmek için bu görüşme türü tercih edilmiştir. Ancak mevcut soruların daha iyi anlaşılması için görüşmede açıklamalar yapılmış ve bazen sorular özünden uzaklaşmadan farklı şekilde yöneltilmiştir. Coğrafya öğretmenlerinin alanları ile ilgili dergi, internet sitesi, gazete ve belgesel takip etme durumları ile ilgili öğretmenlere çeşitli sorular yöneltilmiştir. Bu sorular aşağıda verilmeye çalışılmıştır;

- 1- Coğrafya ile alakalı takip ettiğiniz dergi var mı? Varsa takip etme sebebinizi açıklar mısınız?
- 2- Coğrafya öğretimi ile ilgili hangi siteleri takip ediyorsunuz? Değerlendirir misiniz?
- 3- Belgesellerden hangilerini takip ediyorsunuz? Değerlendirir misiniz?
- 4- Alanınızla ilgili gazetelerden yararlanıyor musunuz? Açıklar mısınız?

Verilerin Analizi

Çalışmada görüşme sorularına verilen cevaplar analiz edilerek tanımlama kategorileri oluşturulmaya çalışılmıştır. Kategorilerin frekansları belirlenerek coğrafya öğretmenlerinin medya okuryazarlıkları ile ilgili çeşitli değerlendirmeler yapılmıştır. Çalışmada her bir görüşme sorusu ile ilgili tablolara yer verilmiştir. Görüşme yapılan öğretmenlerin sorulara verdikleri cevapların bazıları da örnek olması için çalışmanın bulgular bölümünde aynen yazılmıştır.

Bu çalışma nitel bir araştırma olduğu için sonuçlar görüşme yapılan öğretmenlerle sınırlıdır. Nitel araştırmalarda hem uygulama hem de analiz zor olduğu ve vakit aldığı için örneklem sayıları sınırlı

tutulur ve bu yüzden genelleme yapma durumu söz konusu değildir. Bu tür araştırmalarda, evren ile ilgili genelleme yapma zorunluluğu olmamakla birlikte mevcut durumla ilgili derinlemesine sonuçlar ortaya konulmaya çalışılır.

BULGULAR

Bu kısımda, araştırmacılar tarafından toplanan verilere ilişkin bulgular ve bu bulgularla ilgili açıklamalara yer verilmiştir.

Tablo 2. Coğrafya Öğretmenlerinin Dergi Takip Etme Durumları

Dergi ismi	Görüşme formları numarası	f
Atlas	K2,K4,K5,K10,K12,E1,E7,E9,E17	9
National Geographic	K2,K4,K14,K18,E7,E15	6
Türk Coğrafya Dergisi	K2,K4,K10,K18,E6,E11	6
Takip etmiyorum.	K16,E3,E8,E13,E19	5
Birden fazla dergi takip edenler	K2,K4,K10,K18,E7	5

Not: "E" erkek; "K" kadın öğretmen

Tablo 2 incelendiğinde; öğretmenlerin alanları ile ilgili en çok takip edilen derginin Atlas Dergisi olduğu belirlenmiştir. Bu derginin takip edilme sıklığının fazla olmasında çeşitli faktörler etkilidir. Öğretmen görüşlerine göre en etkili faktör görselliğidir (Tablo 3). Atlas dergisinden sonra ise National Geographic ve Türk Coğrafya dergileri en çok takip edilen dergilerdir. National Geographic'in takip edilmesinde en etkili faktör de görselliktir. Türk Coğrafya Dergisi'nin takip edilmesinde en etkili faktör ise öğretmenlerin büyük bir kısmı tarafından bu derginin verdikleri bilgilerin bilimsel olarak görülmesidir.

Coğrafya öğretimi ile ilgili herhangi bir dergi takip etmeyen öğretmen sayısı 5'tir. Alanı ile ilgili dergi takip etmeyen beş öğretmenden dördünü erkek öğretmenler oluşturmaktadır. Tablo incelendiğinde, görüşmeye katılan öğretmenlerin beşinin iki ve daha fazla dergi takip ettikleri tespit edilmiştir (K2, K4, K18, K10, E7).

Tablo 3. Coğrafya Öğretmenlerinin Dergileri Takip Etme Nedenleri

Dergi isimleri	Nedenler		
	Bilgilerinin bilimselliği	Görselliği	Güncelliği
Atlas	E9,K4,K12	K5,K12,K10,E7,E1,E17	E1,K2
National Geoghic	K14,K18,E15	K4,K14,K18,E7,E15	K2
Türk Coğrafya Dergisi	E6,E11,K2,K4	-	E6,K10,K18

Coğrafya öğretmenlerinin alanları ile ilgili takip ettikleri dergilere ve bu dergileri takip etme nedenlerine ilişkin yöneltilen sorulara verdikleri cevapların bazıları aşağıda verilmiştir;

K4 "National Geographic ve Atlas dergilerini alıyorum. National Geographic'in fotoğraflarını beğeniyor, Atlas'ın yazılarını eğitici ve öğretici buluyorum."

E6 "Türk Coğrafya Dergisini takip ediyorum. Çünkü ülkemizin coğrafi alanda gelişimi anlatılıyor. Farklı yerlerin ortaya çıkması bu dergide paylaşılıyor."

K12 "Atlas dergisini düzenli takip ediyorum. Arkadaşın tavsiyesi ile okumaya başladım. İlgi çekici geldi hiç okumayı bırakmadım."

K14 "National Geographic'i okuyorum. Mağaza da elime alıp inceledim o zamandan beri okuyorum."

E 19 "Herhangi bir dergi takip etmiyorum."

Tablo 4. Coğrafya Öğretmenlerinin Coğrafya ile İlgili Olarak Takip Ettikleri İnternet Siteleri

Siteler	Görüşme formları numarası	f
Coğrafya forum siteleri	K2,K12,K18,E7,E15,E19	6
Türk coğrafya dergisi	K2,K4,K10,K18,E6,E11	6
Sosyal medya	K14,E15,E16,E17	4
EBA	E1,E7,E8,E15	4
Takip etmiyorum	K5,E3,E9,E13	4
Birden fazla site takip edenler	K2,K18,E7,E15	4

Not: Bazı öğretmenler birden fazla internet sitesine girdiği için toplam öğretmen sayısı 19'dan fazla çıkıyor.

Tablo 4 incelendiğinde; coğrafya öğretmenlerinin coğrafya öğretimi ile alakalı en çok takip ettikleri siteler coğrafya forum ve Türk Coğrafya Dergisi internet siteleridir. Burada coğrafya öğretmenlerinin takip ettikleri siteler ile düzenli olarak girdikleri siteler anlaşılmalıdır. Bazen girdikleri internet siteleri anlaşılmamalıdır. Coğrafya forumları ve Türk Coğrafya Dergisi internet sitelerinden sonra öğretmenlerin en çok girdikleri siteler EBA ve facebook, twitter, instagram gibi sosyal medyadır. Alanları ile ilgili internet sitesi takip etmeyen öğretmen sayısı 4'tür. Alanları ile ilgili interneti takip etmeyenlerin büyük bir kısmını erkek öğretmenler oluşturmaktadır. Görüşmeye katılan 4 öğretmen ise birden fazla internet sitesi takip etmektedir.

Coğrafya öğretmenlerinin alanları ile ilgili takip ettikleri internet sitelerine ilişkin soruya verdikleri cevapların bazıları aşağıda verilmiştir;

K5 "Takip ettiğim herhangi bir site yok."

E8 "EBA'ya giriyorum. Gayet güzel hazırlanmış, konu anlatımı, test çözümü, haritalar vs."

E17 "Facebook, twitter, instagram kullanıyorum."

K18 "Ara sıra baktığım siteler var. Mesela; forum sitelerine, Türk Coğrafya Dergisinin sitesine bakıyorum. Farklı gelişimleri takip etmek bir şeyler kazandırıyor."

Tablo 5. Coğrafya Öğretmenlerinin Belgesel Takip Etme Durumları

Konu	Görüşme formları numarası	f
Fiziki	K2,K4,K5,K10,K12,K14,K16,E1,E3,E6,E7,E8,E9,E11,E15,E17,E19	17
Beşeri	K2,K10,K14,K18,E1,E3,E6,E7,E11,E13	10
Her ikisini	K2,K10,K14,E1,E3,E6,E7,E11	8

Tablo 5 incelendiğinde; belgesel takip etmeyen coğrafya öğretmeni olmadığı görülmektedir. Görüşme sonuçlarına göre öğretmenler tarafından daha çok izlenen fiziki coğrafya ile ilgili belgesellerdir. Coğrafya öğretmenlerinin 17'si yani tamamına yakını fiziki coğrafya ile ilgili belgeselleri izliyor. 10 öğretmen ise beşeri coğrafya ile ilgili belgeselleri takip ediyor. Fiziki coğrafya ile ilgili belgeselleri takip eden coğrafya öğretmenlerinin büyük bir kısmı beşeri coğrafya ile ilgili belgeselleri de izliyor. Hem fiziki hem de beşeri coğrafya ile ilgili belgeselleri takip eden coğrafya öğretmeni sayısı 8'dir. Öğretmenler Tivibu, Bloomberg gibi tv kanalları, dailymotion ve *youtube gibi internet siteleri ile belgesellere ulaştıklarını ifade etmişlerdir.*

Coğrafya öğretmenlerinin alanları ile ilgili takip ettikleri belgesellere ilişkin soruya verdikleri cevapların bazıları aşağıda verilmiştir;

E1 "Planlı bir takip söz konusu değildir."

K4 "Tivibu gibi belgesel kanallarını takip ediyorum. Özellikle kutuplarla alakalı belgeselleri izlemeye çalışıyorum. Hala keşfedilecek yerler olduğunu düşündüğüm için cazip geliyor."

K5 "Bloomberg TV'de bir programcı dünyayı dolaşiyor. Onu takip ediyorum. Çünkü hem Türkçe altyazılı hem de çok güzel yerleri geziyor."

E9 "Dünyanın oluşumu ile alakalı belgeselleri izliyorum."

E19 "Bilgisayarımdan youtube girerek belgeseller yazıyorum. Dünyanın oluşumu daha çok dikkatimi çekiyor. Türkçe dublajlı olanları izlemek kolay ama yabancı dilde zorlanıyorum."

Tablo 6. Coğrafya Öğretmenlerinin Gazetelerden Yararlanma Durumları

Gazeteden yararlanma durumu	Görüşme formları	f
Yararlanıyorum	K2,K4,K10,K12,K14,K16,K18,E1,E3,E7,E8,E17,E19	13
Yaralanmıyorum	K5,E6,E9,E11,E13,E15	6

Tablo 6 incelendiğinde; coğrafya öğretmenlerinin 13'ünün alanları ile ilgili gazetelerden yararlandığı, 6'sının ise yararlanmadığı görülmektedir. Gazetelerde gerek fiziki gerekse beşeri coğrafya ile ilgili haberler bulunmaktadır. Bu haberleri coğrafya öğretmenleri konularını güncelleştirmek ve derslerini daha ilgi çekici hale getirmek için kullanabilirler. Bu bağlamda coğrafya öğretmenlerinin hepsinin gazete haberlerinden yararlanması gerekir. Görüşmeye katılan 6 öğretmenin gazetelerden yararlanmaması düşündürücü bir durumdur. Yararlanmayan öğretmenlerin de büyük bir kısmını

erkek öğretmenler oluşturmaktadır. Görüşmeye katılan öğretmenlerin bir bölümü, kupon biriktirip coğrafya ile ilgili kitap almak için bazen gazete aldıklarını ifade etmişlerdir. Coğrafya öğretmenlerinin derslerinde gazete haberlerinden yararlanmaları için gazete almaları gereklilik değildir. İnternette de takip edebilirler.

Coğrafya öğretmenlerinin gazetelerden yararlanma durumuna ilişkin soruya öğretmenlerin verdikleri cevapların bir kısmı aşağıda verilmiştir;

E1 "Özellikle fiziki, ekonomik ve beşeri coğrafya ile ilgili çıkan gazete haberlerini takip ediyorum. Mesela; deprem, volkanizma, nüfus, tarım konuları gibi."

K4 "Kupon biriktirip coğrafya ile ilgili kitapları, materyalleri almaya çalışıyorum. Coğrafya ile alakalı güzel bir yazı varsa kesip saklıyorum."

K18 "Bazı gazeteler belli kupon karşılığında coğrafya ile alakalı kitaplar veriyor. Onları biriktirip almaya çalışıyorum"

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmanın sonuçlarına göre öğretmenlerin büyük bir bölümünün alanları ile ilgili en az bir dergi takip ettikleri belirlenmiştir. Beş öğretmen ise coğrafya alanı ile bir dergi takip etmemektedir. Atlas dergisi araştırmaya katılan öğretmenlerin en çok takip ettikleri dergidir. National Geographic da coğrafya öğretmenleri tarafından en çok takip edilen popüler bilim dergilerindedir. Bu iki derginin takip edilmesinde daha çok etkili olan faktör görsellikleridir. Bu iki derginin yanı sıra Magma, Geo gibi daha fazla popüler bilim dergisini daha fazla öğretmenin takip etmesi gerekir. Yaman (2004:178) da çalışmasında coğrafya ile ilgili bu dergilerin coğrafya öğretmen adaylarının büyük bir bölümünün coğrafya eğitimlerine kaynak teşkil ettiği sonucuna ulaşarak popüler bilim dergilerinin coğrafya öğretimi için önemine dikkat çekmiştir. Coğrafya ile ilgili popüler bilim dergilerinin yanı sıra öğretmenlerin Türk Coğrafya Dergisi ve Marmara Coğrafya Dergisi gibi bilimsel yönü ön planda olan dergileri de takip etmelerinin, mesleki gelişimlerine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu dergileri internet ortamından ücretsiz temin etmek mümkün iken popüler bilim dergileri olan Atlas ve National Geographic dergilerine ücretli erişim mümkün değildir. Sonuç olarak, alanlarıyla ilgili dergi takip etmeyen coğrafya öğretmenlerinin olmaması ve sadece bir dergi takip eden değil çeşitli dergileri inceleyen, araştıran öğretmenlerin sayısının artması tercih edilendir.

Araştırmaya katılan coğrafya öğretmenlerinin büyük bir kısmı alanları ile ilgili çeşitli internet sitelerinden yararlanmaktadırlar. Bu durum üzerinde Kurt ve Som'un (2012:116) araştırmalarında belirttikleri gibi gazete, televizyon, dergi gibi pek çok kitle iletişim aracının internette bulunması etkilidir. Araştırma sonuçlarına göre sayıları az da olsa alanları ile ilgili internette yararlanmayan öğretmenler de bulunmaktadır. İçinde bulunduğumuz bilişim ve iletişim çağında alanı ile ilgili internet kaynaklarını takip etmeyen coğrafya öğretmenlerinin olmaması hedeflenendir.

Türk Coğrafya Dergisine ait internet sitesi ve coğrafya alanı ile ilgili forumlar görüşmeye katılan coğrafya öğretmenlerinin en çok girdikleri internet siteleridir. Coğrafya forum siteleri öğretmenlerin bilgi paylaşımında buldukları, birbirlerinden öğrendikleri ve yararlandıkları önemli sitelerdir. Bu sitelere daha fazla öğretmenimizin girmesi ve bilgi paylaşımında bulunması ideal olandır. Türk Coğrafya Dergisi gibi diğer dergilerimizden de internet ortamında daha fazla öğretmenimiz yararlanabilir. Milli Eğitim Bakanlığına ait EBA'nın (Eğitim Bilişim Ağı) internet sitesi de öğretmenlerimizin önemli bir bölümünün yararlandığı internet sitesidir. Bu siteye daha fazla öğretmenin girip ve paylaşımında bulunması eğitim ve öğretime katkı sağlar.

Görüşme sonuçlarına göre gerek internetten gerekse televizyon kanallarından alanları ile ilgili belgesel takip etmeyen coğrafya öğretmeni yoktur. Belgesellerin öğretmenler tarafından izlenmesi onların mesleki gelişimine katkı sağlar. Gençtürk (2009:89) araştırmasında coğrafya öğretmen adaylarının belgeseller izlemesinin coğrafya okuryazarlıklarını artırdığı sonucuna ulaşmıştır. Belgeseller izlemenin öğretmenlerin coğrafya okuryazarlıklarına da katkı sağlayacağı düşünülebilir. Araştırmaya katılan öğretmenler daha çok fiziki coğrafya ile ilgili belgeselleri izlemektedirler.

Çalışma örneklemini oluşturan coğrafya öğretmenlerinin büyük bir bölümü alanları ile ilgili olarak gazetelerden yararlanmaktadır. Gerek dersi daha ilgi çekici hale getirmek gerekse güncellik ilkesine daha fazla uymak için coğrafya öğretmenlerinin tamamının alanları ile ilgili olarak gazeteleri takip etme ve gazetelerden yararlanma zorunluluğu vardır. Özder (2015:60) de çalışmasında medyanın coğrafya dersleri için önemli bir öğretim ve öğrenim aracı olduğuna dikkat çekmiştir.

KAYNAKÇA

Aşıcı, M. (2009). Kişisel ve sosyal bir değer olarak okuryazarlık, *Değerler Eğitimi Dergisi*, 7 (17), 9-26.

Çepni, O., Palaz, T., & Ablak, S. (2015). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının medya ve televizyon okuryazarlık düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Turkish Studies*, 10(11), 431-446.

Çetin, B. (2015). Sınıf öğretmeni adaylarının medya ve televizyon okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 11(1), 171-190.

Ertek, Z. (2013). Sınıf öğretmenlerinin medya okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Gençtürk, E. (2009). İlköğretim sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi. *Yayımlanmamış Doktora Tezi*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Güven, İ. (2014). Fen ve teknoloji öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı ve medyaokuryazarlığı düzeylerinin incelenmesi. *Turkish Studies-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9(2), 787-800

Karabay, A. (2015). Eleştirel okuma eğitiminin üst bilişsel okuma stratejileri ve medya okuryazarlığı üzerindeki etkisi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 11(4), 1167-1184.

Karaman, M. K., & Karataş, A. (2009). Öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeyleri. *İlköğretim Online*, 8(3), 798-808.

Kılıç, O., & Cinoğlu, M. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. İstanbul: Lisans Yayıncılık.

Kurt, A., & Kürüm, D. (2010). Medya okuryazarlığı ve eleştirel düşünme arasındaki ilişki: Kavramsal bir bakış. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2, 20-34.

Nevzat, Ö. (2015). Araştırma görevlilerinin bilgi okuryazarlığı becerileri ve eğitim gereksinimleri: Ankara Üniversitesi örneği. *Bilgi Dünyası*, 15(2), 253-283.

Önal, H. İ. (2007). Medya okuryazarlığı: Kütüphanelerde yeni çalışma alanı. *Türk Kütüphaneciliği*, 21(3), 335-359.

Özel, N. (2015). Araştırma görevlilerinin bilgi okuryazarlığı becerileri ve eğitim gereksinimleri: Ankara Üniversitesi Örneği. *Bilgi Dünyası*, 15(2), 253-283.

Özder, A. (2015). Lisans coğrafya öğrencilerinin medya okuma yaklaşımları üzerine bir inceleme. *Coğrafya Eğitimi Dergisi* 1(2), 54-62.

Polat, C., & Odabaş, H. (2008). Bilgi toplumunda yaşam boyu öğrenmenin anahtarı: Bilgi okuryazarlığı, *Küreselleşme, Demokratikleşme ve Türkiye Uluslararası Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Antalya (Turkey), 27-30 March.

Solmaz, B., & Yılmaz, R. A. (2012). Medya okuryazarlığı araştırması ve Selçuk Üniversitesi'nde bir uygulama. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 7(3), 55-61.

Som, S., & Kurt, A. A. (2012). Bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi bölümü öğrencilerinin medya okuryazarlık düzeyleri. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 2(1), 104-119.

Toruk, İ. (2008). Üniversite gençliğinin medya kullanma alışkanlıkları üzerine bir analiz. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19, 476-488

Tuncer, A. (2013). Eğitim fakültesi öğrencilerinin medya okur-yazarlık düzeyleri: İzmir örnekleme. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Yaman, M. (2004). Magazin coğrafya dergilerinin coğrafya öğretimindeki yerinin değerlendirilmesi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5948cff3af4638.01822880, 20.06.2017 tarihinde.

http://www.medyaokuryazarligi.gov.tr/menu_goster.php?Guid=B7AA7732-1593-4B32-BDE5-D76E64C2A5FA&MenuId=2, 20.06.2017 tarihinde.